

COSINZEANA

revistă literară
ilustrată săptămânală

ABONAMENTUL:

PENTRU AUSTRO-UNGARIA:	{	Pe un an cor. 12'—	}	PENTRU STRĂINĂTATE:	{	Pe un an cor. 20'—	}
		Pe 1/2 an cor. 6'—				Pe 1/2 an cor. 10'—	
		Pe 1/4 an cor. 3'—				Pe 1/4 an cor. 5'—	
		Pe 1 lună cor. 1'20				Pe 1 lună cor. 2'—	

Redacția și Administrația în Orăștie—Szászváros.

„Librăria Națională” S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros

Cele mai noi
cărți literare!

<i>Ion Agârbicean</i> : Schițe și povestiri	cor. 2:—
<i>Liviu Rebreanu</i> : Frământări	” 1:50
<i>Carmen Sylva</i> : Aliunde, în franceză	” 4:—
<i>E. Lovinescu</i> : Viața și opera lui C. Negruzzi	” 2:—
<i>Delavrancea</i> : Hagi Tudose, comedie	” 2:—
<i>G. Murnu</i> : Istoria Românilor din Pind	” 2:—
<i>C. A. Giulescu</i> : Priveliști și amintiri	” 1:50
<i>L. Tolstoi</i> : Cazacii	” 0:30
<i>C. Mendès</i> : Râsul roșu	” 0:30
<i>B. Dumbrovă</i> : Pandurul, roman	” 3:—
<i>I. U. Soricu</i> : Florile dalbe, poezii	” 2:—
<i>Natalia Negru</i> : Mărturisiri, nuvele	” 2:—
<i>Dostoiewsky</i> : Amintiri din casa morților, roman	” 1:50
<i>V. Eftimiu</i> : Cocoșul negru	” 2:50

Cele mai noi
cărți literare!

Pentru porto să se trimită deosebit 20 bani de-o carte. Comandele se execută cu cea mai mare promptitudine. Librăria e provăzută cu un bogat depozit de cărți literare, și la dorință procură și cărți cari îi lipsesc. Mai are mare depozit și de hârtie de cancelarie și pentru scrisori, cerneală și recvizite școlare. Cereți catalogul gratis și franco.

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. Bornemisa, a edat un
splendid tablou național, tipă-
rit în color, în mărime 47/59
cmetri, reprezentând mărimea
clipă istorică:

**Intrarea
lui Mihai Viteazu
în Alba-Iulia, la 1599.**

E o foarte frumoasă po-
doabă pentru oricare casă ro-
mânească și e cel mai bun
cadou, ce se poate face la ori-
ce prilejuri. Prețul unui esem-
plar e cor. 2:50, franco. La o
comandă de 10 exemplare, se
trimite franco, pentru numai
21 coroane. — Cereți-l dela

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

Colecțiile „Cosinzenii”

de pe anul I. și II. se
pot comandă dela admi-
nistrația revistei pentru
:: suma de cor. 15:— ::

Abonații noștri noi, cari doresc
să aibă revista noastră dela în-
ceput, le capătă amândouă colec-
țiile pentru suma de 13 coroane.

Horea, Cloșca, Crișan.

cei trei capi ai revoluției țărănești
din 1784, i-a tipărit într'un splen-
did tablou colorat, după portre-
tele originale dintr'un muzeu, „Li-
brăria Națională” S. Bornemisa,
și i-a pus în vânzare pentru suma
de cor. 2.50 franco; și cor. 2.75
franco recomandat.

Cei ce doresc să aibă o
icoană națională

în casă, care să le vorbească de
una dintre cele mai dureroase pa-
gini ale neamului nostru, să co-
mande acest tablou, care e unic în
felul lui și e vrednic să stea pe
păretele oricărei case românești.

La o comandă de 10 esem-
plare se trimite franco recomandat
pentru numai 21 coroane, în loc
de cor. 27.50. A se comandă la

„LIBRĂRIA NAȚIONALĂ”
S. BORNEMISA
în ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS

COSINZEANA

REVISTA LITERARA ILLUSTRATA. REDACTOR SEBASTIAN BORNEMISA.

ANUL III.

ORĂȘTIE, 23 Martie n. 1913.

Nr. 12.

TRANDAFIRUL ALBASTRU

CORNELIU MOLDOVANU

Perdusem cu totul urma prietinelui meu Vily Tâlpeanu, pe care-l știam judecător în provincie. Îmi reaminteam de dânsul rar, când cetiam prin ziare vreo nouă mișcare în magistratură, și astfel îi vedeam numele zburând dela Corabia la Hârlău, ori dela Piu-Petrii la Calafat, după cum îl aruncă destinul... Alte ori, îi ceteam numele în dările de seamă din provincie, cu prilejul vreunui scandal ori al vreunei sărbări, în care Vily eră amestecat fie ca „abilul conducător al cotilionului“, fie ca autorul vreunei farse iscusite, care-i atrăgea în cele din urmă mutarea într'altă parte a țării... Căci Vily eră o fire neastâmpărată: băiat chipeș, bogat și de inimă, căută să ucidă vremea și plictiseala vieții rustice, punând la cale fel de fel de năzdrăvăni care mai întotdeauna se încheiau printr'o... transferare din motive de disciplină. Așa odată a trimis pe primar cale de-o poștă, sub cuvânt că sosește un ministru dela București și c'ar putea să capete o decorație, iar altă dată a chemat pompierii dela oraș, telefonând pe socoteala arendașului grec, căruia i se aprinseseră... călcăile după o fată din târgușor...

Mi-l aduceam aminte pe Vily din liceu, făcând șotii pedagogilor, ori umplând cu râsul său sănătos coridoarele reci ale internatului, și astfel, mulțumită lui, cei din urmă ani de școală mi-au fost darnici în veselie...

Într'o dimineață, pe când îmi sorbeam capușine-rul la cafenea, plimbându-mi ochii dela titlurile ultimelor telegrame din ziar asupra diferendului româno-bulgar, la părul buclat și nasul subțire al casieritei, începui să râd singur, descifrând în coada unui articol o nouă glumă a lui Vily: „Potrivit art. 17 din legea numelor, dl Vily Tâlpeanu, magistrat, își adaugă la nume cuvântul *Silistra*, numindu-se pe viitor *Vily Tâlpeanu-Silistra*“.

Abia eșisem în stradă ca să iau puțin aer și să-mi isprăvesc șirul gândurilor, când simții o strașnică scuturare de umăr:

„Vily!... Vily-Silistra!...“

Ne-am îmbrățișat cu atâta căldură încât trecătorii se opreau ca să zimbească.

„Ce mai faci Vilișor dragă?“

— Cum vezi și tu...

— Versuri ai mai comis?“

— M-am lăsat.

— Dar de farse te mai ții?“

— M-am lăsat și de ele... Adecă nu, le-am mai rărit... Dacă vrei să prânzim împreună, atunci am să-ți povestesc una nostimă de tot, pe care o poți scrie... Vrei?“

— Cu plăcere, dar unde să mâncăm?“

— La mine, m-am mutat în București.

— De când?“

— De vreo zece zile. M-am și instalat. Ministrul meu, care pe lângă că-i un erudit, e și un om de spirit, a făcut atâta haz de gluma mea patriotică cu schimbarea numelui, încât mi-a îngăduit să-i cer o favoare.

„Să mă trimiteți la Silistra, excelență!“

— Încă... nu se poate, — îmi răspunse ministrul sentențios.

— Atunci cer Bucureștiul... Și m-a mutat. Am isbutit cu o glumă să dobândesc ceea ce nu mi-au putut înlesni protecția tuturor deputaților pe care-i am în familie...“

Pe drum, Vily a început să-mi povestească cu multă culoare și abundență de amănunte, întâmplarea lui din vara trecută. Îmi ziceam în minte, că trebuie să le înflorească și cu ceva dela dânsul.

„Mă dragule, eu am botezat pățania mea cu un titlu foarte poetic: *Legenda trandafirului albastru!*... Îți place?... Atunci ascultă-mă, fără să mă întrerupi“.

*

„Eram astăvară la Slănic în Moldova. Mă culcam de vreme și mă sculam târziu, cum mi-e obiceiul. Ziua făceam cură de lichioruri și vinuri exotice. Aveam bani destui și entuziasm pentru doi. Dar tu știi cum dela Slănic... Cocote deloc, le cam duci dorul... A venit una din București, dar efortii au gonit-o din pricină c-o reclamaseră fetele și cucoanele, sub cuvânt că le face concurență sentimentală. Ce-i dreptul, noi băeții ne țineam gârlă după ea, iar fetele rămăneau singure. Căci, uitasem să-ți spun, niciodată nu s-au adunat la Slănic fete mai frumoase ca în vara trecută. Vreo câteva din ele s-au și logodit chiar acolo... Dacă au ceva bun stațiunile astea balenare, vorbesc de cei sănătoși, este că mai dau de lucru funcționarilor dela ofițerul stării civile... Petrecându-ți toată ziua în tovărășia fetelor, sfârșești prin a te molipsi și tu de amor platonice, și logodna-i gata. N-ai încotro...“

„Mie unul nu-mi plăcea nici o fată. Mi se păreau pițigăiate și fără duh, cu toate că ciripeau binișor limba lui Marcel Prevost și purtau rochii după gustul parizian.“

„Eră însă una — *trandafirul albastru* — cum i-am zis eu în urmă, care-și bătea joc de toți băeții. Eră potrivit de înaltă, o finută sigură și elegantă care părea totdeauna gata să facă un tur de vals, avea ochii limpezi ca imitația cea mai reușită a safirului, (mie-mi plac mai mult imitațiile de pietre scumpe, decât cele adevărate, sunt par'că mai estetice... nu găsești?).. avea un glas ca murmurul Slănicului la cascadă, talia ca o făclie de nuntă, piciorușele ca niște mânere de sabie, gura și nasul ca..., dar îți las ție grija comparațiilor, eu am pierdut exercițiul poetic. Eră simplă în mișcări, firească în gesturi, foarte atrăgătoare prin acel „dute 'n colo“ al spiritului ei crud și tăios, care te desarmă lesne, dar mai cu seamă prin acel „vino 'n coace“ al zestrei ei de-un sfert de milion, în afară de moștenirile în perspectivă. Se îmbracă numai în rochii limpezi ca azurul cerului, imbrinate din văluri și dantele, iar la piept purtă totdeauna un trandafir, care par'că împrumută culoarea pieptului albastru...

„Dându-mi bine seamă cu cine aș avea să lupt, mi-am poruncit dela început o tactică: n-am să-i fac curte, și am să refuz vădit de-ai face cunoștința. Mai mult chiar, am s-o întimpin totdeauna cu aerul supărat al omului, care n-ar vrea să se întâlnească cu cineva... Deci: nu voi asedia fortareața, ci o voi lăsa să cadă singură prin foame...

— Admirabil strateg!

— Ași fi fost, dacă aș fi isbutit... Fata însă eră o ființă diabolică, mi-a priceput firea și gândul, și din întâia zi m-a luat în primire: „Cine ești dumneata, domnule, care mă plictisești cu indiferența și mă terorizezi cu disprețul, — dta care nici nu vrei să-mi faci cunoștința, când știi că tot tineretul din Slănic se învârtește în jurul meu?“

Pe de altă parte, prietini mei luați în răs de fată, mă rugau stăruitor să spăl rușinea sexului pi-sălogilor:

„Să-i dai o lecție, Vily, s-o ție minte, cocheta!

— Numai tu, mă Tălpene, cu humorul tău, îi vii de hac veveriții!...

— Monșer, dacă nici ășteia nu-i poți suci capul, atunci degeaba te mai lauzi că ai succese...”

Par'că eu m-aș fi lăudat vreodată! La ce să mint: sportul seducției m-a ademenit întotdeauna, iar de data aceasta mă pasionă chiar, — însă fata știă să-mi stăvilească toate pornirile cu o iscusință rară.

„Dumneata, domnule Vily *Tăl-pea-nu*, — pronunțându-mi numele, bătea talpa pantofului de pământ, — te crezi irezistibil ca marchizul de Priola, inteligent ca Pitagora și frumos ca Apolon Belvedere! — eră cultă fata! — ...Pun rămășag că peste un sfert de ceas ai să-mi faci curte, mâne o declarație de amor în toată regula, și până în trei zile ai să mă ceri de nevastă... Ți-o spun din vreme, s-o știi: nu pot să te sufăr fiindcă te crezi frumos, și am să râd de dta mai aspru decât de ceilalți...”

— Într'adevăr duduie, — i-am răspuns eu ironic, — așa dori mult să-ți cuceresc... mâna. Mă atrage mult zestrea dumitale care numai bine mi-or acoperi datoriile. — Cum vezi, făceam pe canalia: — ...Și-apoi, domnișoară *Demonico*, așa vrea să dau o lecție imbecililor mei de prietini, care nu sunt în stare să prindă în laț o vrabie ca dumneata... Însă, deoarece nu-mi plăci de loc, fiindcă ești orfană de duh și văduvă de suflet, părăsesc deocamdată planul meu, așteptând până ce te vei mărită. Să știi, domnișoară *Flut*, că mă înscriu în frunte pe lista amanților dumitale...”

Eră, dragul meu, un adevărat concurs de obrăznicie. N-o cruțam de loc, dar nici ea pe mine nu mă ertă. Stacojie de ciudă, aproape tremurând, îmi zise:

„Te sfătuesc, domnule *Don Juan-Tălpeanu*, să renunți și la asta. Nu cred să-mi plăci nici când mă voi mărită, fiindcă ești sclivist ca un frizer, și... mă trăznește mirosul de odicolon prost, cumpărat cu litrul...”

Protestai energic:

„Nu sunteți deprinsă, fragedă făptură, e parful *Guerlin* à 25 lei flaconul, pe care numai eu îl am în țara românească...”

— Atunci pielea dtale e de vină... *talpa* dtale...

— Eu totuș, scumpă aristocrată, sunt indulgent și vă ert defectele fizice pe care le cunosc din informațiuni intime, bine plătite..., cu toate că știți atât de magistral să le ascundeți...

— Minți!

— Cine știe, poate că cercetând mai mult intimitatea dvoastră... — nici n-am isprăvit fraza.

— Mișel! Canalie!...” mi-a întors spatele și-a plecat furioasă.

În ziua aceea nu s-a arătat nici în parc, nici la casino, nici în restaurant. Am aflat în urmă dela o prietină a ei, c-a stat închisă în cameră, și-a plâns. A doua zi nu mi-a răspuns la salut, și două săptămâni n-am mai vorbit împreună.

*

Sufeream grozav, reamintindu-mi purtarea mea grosolană și brutală. Îmi frământam cugetul cum să-i cer ertare. I-am scris, dar mi-a trimis scrisoarea înapoi, i-am eșit înainte, cercând să-i vorbesc, dar mi-a răs în obraz, — am rugat pe-o prietină a ei ca să mijlocească împăcarea, dar par'ar fi fost un complot împotriva-mi, n-am trezit deodată că toate fetele mă ocoleau... Eram mahnit peste măsură, nu mai puteam dormi, nu mai aveam liniște, mi se risipise veselia, setea și pofta de mâncare... O iubeam, fără să-mi dau seamă...

După două săptămâni de război, am încheiat în sfârșit armistițiul, între două figuri de cadril. I-am cerut voe să mă explic, și ea mi-a dat întâlnire pe-a doua zi, în sala de muzică a cazinului, la un ceas când de obicei nu eră nimeni. Am privit-o lung - ochii ei străluceau straniu sub lumina policandrilor de bal, iar acordurile orchestrei îi înfloreau par'că un început de cântec în colțul buzelor... Eră fermecătoare!

Firește, am fost c'un ceas înainte la întâlnire. Deși-a venit cu întârziere, părea foarte drăguță cu mine. I-am spus multe, cu accent patetic, i-am povestit cald tot alaiul simțirilor ce-mi clocoteau în suflet, suferința, remușcările, dragostea... și pe când îngenuchiam ca să-i sărut mâna cu gestul grațios al unui paj medieval, — un stol de fete dădă navală în salon, încunjurându-mă ca un paenjenis de glume răutăcioase și hohote batjocuritoare. Se răzbunase... Eram umilit, învins, nefericit...

Când mă desmetecii, *trandafirul albastru* dispăruse, împreună cu toate fetele, și eu avui curajul să-mi dau seama pe deplin cât eram de ridicol. M'am gândit imediat ca să-mi fac seamă, apoi, ca să dispar cât mai repede din localitate... Cu neputință, aș fi fost laș cu mine însumi... Din potrivă, trebuia să stau și să mă răzbun, deși cu fiecare clipă de suferință o iubeam mai mult. În primele două zile întreg Slănicul, care îmi cunoștea aventura, a făcut mare haz pe socoteala mea. Am îndurat totul cu tărie de suflet, și pe urmă pățania mea a fost uitată de toți, bineînțeles,

afară de mine... Îți voi povesti în casă, cum m'am răzbunat. Am ajuns.

Vily se opri o clipă. își șterse fruntea înfierbântată de avântul povestirii, apoi mă împinse ușor de umăr pe poarta unei clădiri încăpătoare. Urcaram scările, și prietenul meu mă întovărăși în salonașul unui luxos apartament.

„N'am găsit casă mai bună, pentru cât plătesc. În mijlocul anului e greu. Am închiriat-o pe asta fiindcă are confort: bae, telefon, de toate... Vrei un lichior?... E foarte bun... Mai bem câte unul?...”

După o pauză:

„...Și cum îți spuneam, dragul meu, *trandafirul albastru* mă amețise cu aroma-i cuceritoare, dar mă rănise dureros cu spinii lui otrăviți... Șapte zile, cât am mai stat la Slănic, am fost foarte plouat, cu toate că vremea eră frumoasă... Mă întâlneam cu fata zilnic, dar amândoi eram schimbați. Ea avea întotdeauna aerul c'ar vrea să-mi destăinuie ceva, — eu, umilit și acru, îmi mușcam buza de ciudă și de dragoste. O iubeam ca un naiv, pătimaș și nesocotit cum iubesc studenții, — și totuși, nu mă puteam despărți de gândul răzbunării. Simțiam, că trebuie să îndeplinesc o faptă deosebită, care să mă înalțe în ochii ei și să mă împace cu mine însumi. Aș fi vrut s'o văd lunecând într'o prapastie, ca să-i pot scăpa viața, ori fugărită prin codri de vreo fiară, pe care s'o sugrum vitejește. Cu fiecare ceas care trecea, *trandafirul albastru* își pierde din strălucire, își închideă petalele veseliei... Tulbure și tristă, îmi cercetă într'ascuns sufletul meu, tot atât de tulbure și trist...

Într'o seară, pe când ne plimbam tăcuți pe aleea îngustă a parcului, îmi spuse cu o ușoară tulburare în glas:

„Mâne plecăm...”

— Da? Așa de curând?... adăugai eu cu prefăcută nepăsare, pe când inima mi se strângea ca o lămâie uscată.

— Ce-ar fi — reluă ea, — dac'am merge mâne la cascadă, înainte de-a... ne... despărți!...

— Dacă doriți, de ce nu...

Un gând îmi fulgeră creierul. Găsisem mijlocul să mă răzbun.

— Plecați seara la șese, nu-i așa? Atunci să pornim în pădure la ceasurile patru, și să ne întoarcem la cinci și jumătate, tocmai la timp... Cu chipul acesta, veți putea pleca, ducând o ultimă impresie plăcută din Slănic. — Suntem înțeleși nu-i așa?

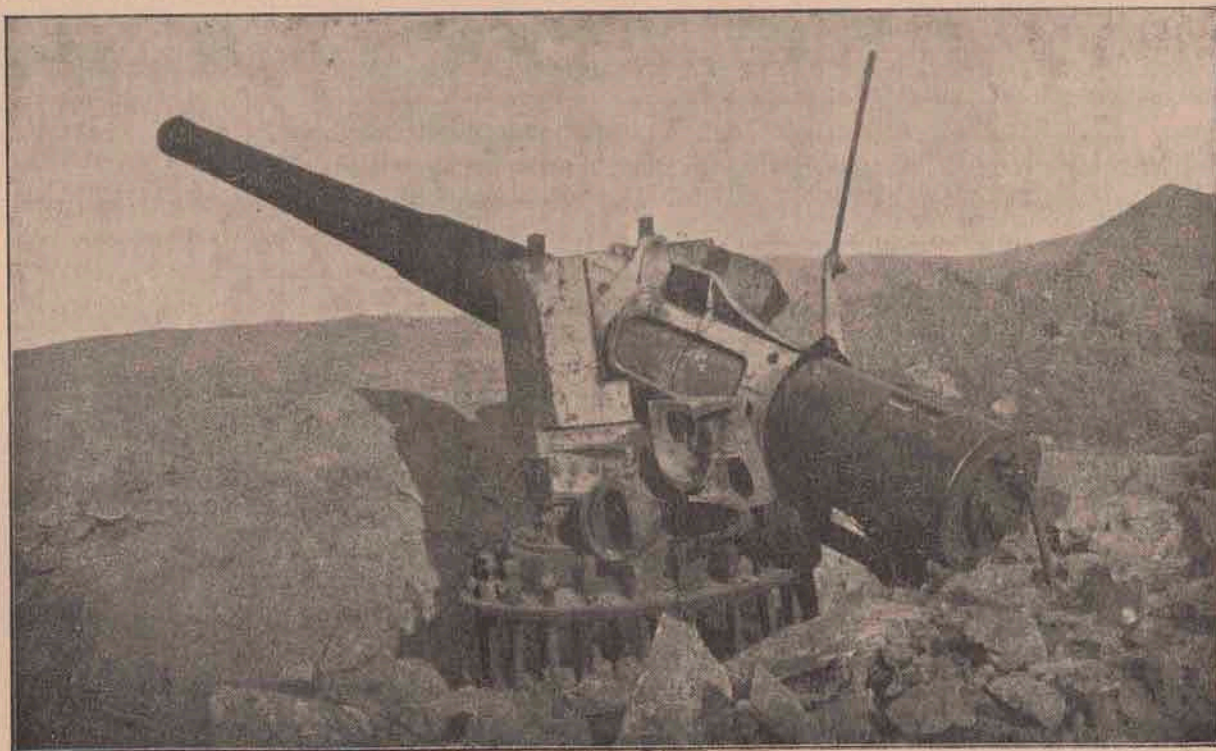
Toată noaptea am chibzuit planul răzbunării până în cele mai neînsemnate amănunte, așa că nu mă îndoiam de triumf“.

În ziua din urmă, la patru după amiază, înaintam alături pe poteca de sub umbră, care duce în inima pădurii, acolo unde clocotește apa Slănicului spumegând peste pragul stâncilor. Tăceam amândoi. Eu așteptam parcă să prind firul primelor cuvinte. După câteva fraze pregătitoare, începui o declarație de dragoste ferbinte, colorată cu gesturi sugestive, cu suspine prelungi, — însfârșit respiram prin toate fibrele numai patimă tânără și neastâmpărată, ca un adevărat îndrăgostit ce eram... Fiecărui cuvânt rostit, îi măsuram ecoul și puterea convingerii citind în ochii ei lacrimători de bucurie. Îi luai mâna într'a mea, o desmerdai ca pe-o pisică, o apropierei de buzele mele arse, și după o perindare de mișcări repezi și izbutite, îi prinsei capul peste umăr, acoperindu-l cu sărutări neînfrânate...

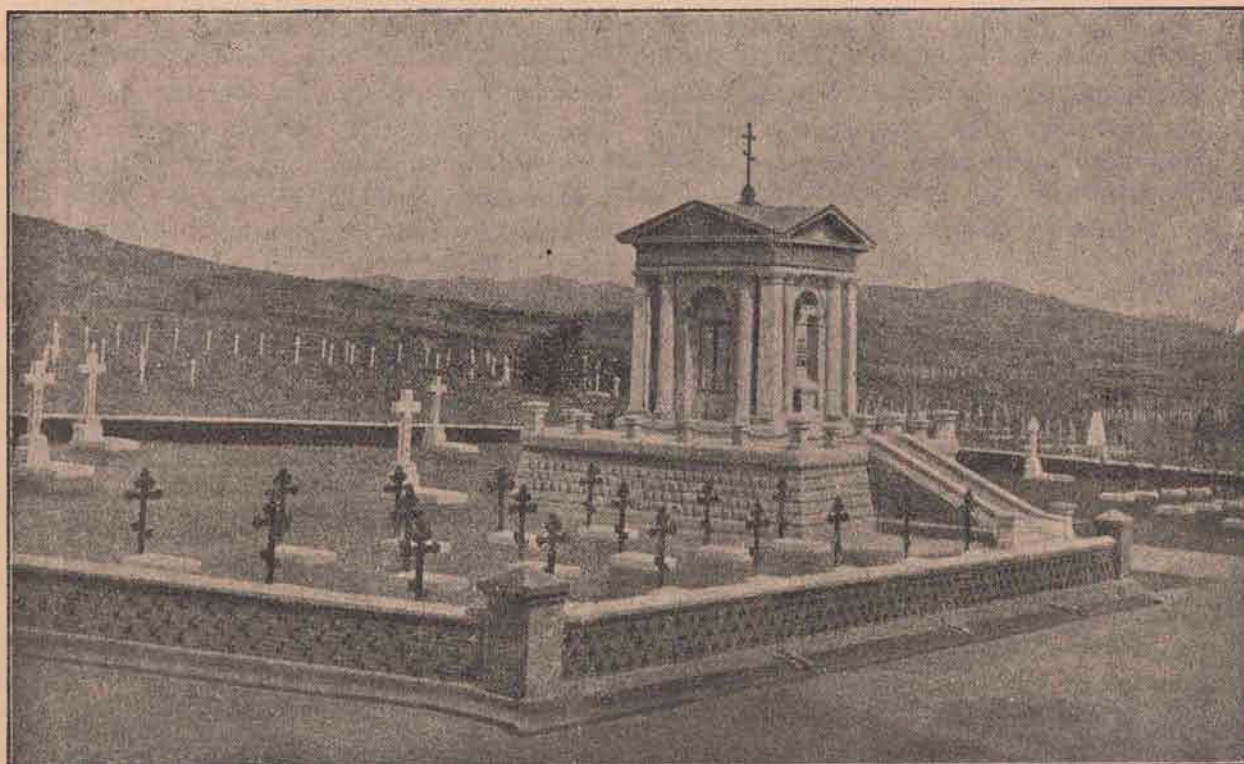
Ce clipe dumnezeiești! Plângeam; ea mă privea bună, dulce, mângâietoare...

După ce mă liniștii, cercetai ceasornicul: cinci! Un zimbet amar mi se încălci în musteți: cinci ceasuri!... Bun de tot!... Am învins!...

Pornirăm înapoi pe potecă la braț, luându-ne în toate felurile rămas bun. Făgădueli pentru viitor, jurăminte, visuri de fericire... Am ajuns la otel cu câteva minute înainte de-a sosi trăsura. Pe când ea suia și scoborâ scările pentru a-și rândui cuferile, eu cugetam la planul meu, și-mi dădeam seama, că-mi lipsește curajul de-a-l duce până la capăt. Triumfasem, dar nu izbutisem să mă reabilitez... Îmi dădeam seama foarte

Vedere din Port-Arthur: Un tun de cetate, din care Rușii aruncau ploaie de foc asupra vaselor de războiu japoneze.

Vedere din Port-Arthur: Monumentul Rușilor căzuți în luptă.

bine, că tot norocul meu se poate prăbuși pe veci, dacă nu-l voi întemeia pe-un gest bărbătesc, care să mă smulgă de sub robirea unui caprițiu, și astfel să-i câștig respectul, după cum îi câștigasem iubirea... Deaceia mă hotărâi. Înainte de-a se urcă în trăsură, i-am făcut semn c'aș vrea să-i spun ceva, și neferit, i-am strecurat o scrisoare:

„E un secret al sufletului meu... Ți-l încredințez și nădăjduesc că-l vei ști păstră...”

Se înroși, ascunzând plicul în sân, apoi după o strângere de mână prelungă, se urcă lângă însoțitoarea ei, și vizitiul dădu biciu cailor, după ce culesei din fugă semnul unei sărutări. Trăsura se perdă în praful văruiat al șoselii, iar eu răsufilai mulțumit de felul cum îmi jucasem rolul, dar temându-mă de urmările ce-ar fi putut să aibă purtarea mea... Știi ce-i scrieam? Bănuești măcar?

— Nu.

— Cam așa: (Plăsmuisem un document ad-hoc) „Copie după jurnalul meu intim, dela Slănic-Moldova. Astăzi Vineri, orele 3^{1/2} d. a. *Trandafirul albastru* care m'a umilit și chinuit atât de nemilos, pleacă peste două ceasuri. Am toată vremea ca să mă răzbun, punând la cale planul meu de-acum o săptămână. La ora patru mi-a dat întâlnire. Facem o plimbare până la cascadă. Dela patru la patru și jumătate voi juca ca un actor dela comedia franceză rolul îndrăgostitului. La patru și jumătate îi sărut mâna și plâng, — iar la cinci fără un sfert precis, îi sărut ochii, gura și nasul. La ceasurile cinci pornim înapoi spre otel. La șeșe, înainte de-a se fi urcat în trăsură și de a-și fi luat rămas bun de plecare dela subsemnatul, îi dau în taină un plic care va cuprinde o copie după această pagină din jurnalul meu intim, mărturia răzbunării mele pentru umilirea dela cazino.”

— Extraordinar!..

„Nu mi-a fost greu, să-mi joc rolul ca un aritst, căci mi-se potrivea de minune: o iubeam, o iubeam cum nu iubisem până atunci. — Îți poți dar închipui că scenele de dragoste și destăinuirile n'au fost lipsite de accentul sincerității...”

— Toate bune, dar nu pricep cum ai putut plânge, așa, de porunceală...

— Foarte simplu: mi-am ținut câteva clipe respirația, cugetând la ceva trist. Cum eram foarte mișcat, lacrimile au curs din belșug.

— Și... aventura aceasta s'a sfârșit aci? — încă nu, dar înainte de a-ți povesti într'un cuvânt sfârșitul, vreau să-ți arăt un document, ca să nu mai ai nici o îndoială...”

Vily se ridică de pe scaun și intră într'o cameră dealături. După câteva minute se întoarse însoțit de o femeie uimitoare prin frumseța ei stranie și totodată prietenoasă.

„Îți recomand pe nevastă-mea: *Trandafirul albastru* în persoană...”

Ea, la auzul acestor cuvinte evocatoare, se înroși puțin tulburată, apoi zimbî fericită, întinzându-mi o mână albă, ca s'o sărut...

„Draguța mea, n'ai de ce să te jenezi... E cel mai bun prieten al meu...”

Apoi trecurăm cu toții în sofragerie.

Când frunzele-or cădeà...

— Lorenzo Stecchetti —

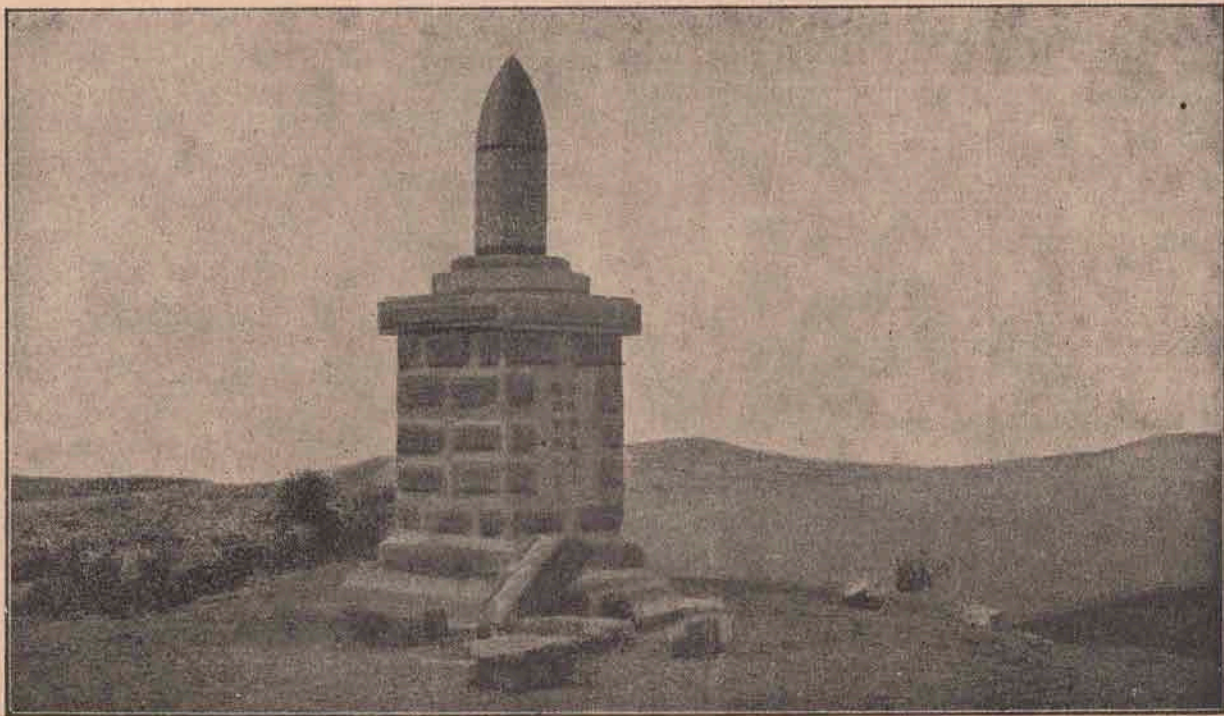
Ție.

Când frunzele-or cădeà, și de departe
Venî-vei, să cați crucea mea uitată,
Umilă vei găsi-o, la o parte,
Și 'n juru-i flori, cum n-au fost niciodată.

Culege-atuncia florile acele,
Născute din țărâna mea, — căci ele

Sunt cântecele-mi necântate încă,
E dragostea-mi curată și adâncă...

VASILE STOICA

Vedere din Port-Arthur: Monumentul Japonezilor căzuți în luptă.

Otravă

Îmi varsă 'n suflet viața un picur de otravă
Din cupa ei de aur și plină de plăceri —
Și fiecare clipă e-un picur de otravă
Ce mai în suflet cade, cu fiecare ieri...

Ascultă, ...parcă ceasul e-un deget care bate
Mereu, mereu în buza paharului plecat,
Să curgă cât mai grabnic, o! tot mai grabnic bate —
Otrava grea de care tot nu m-am săturat...

Și tu mai spui de mine, că nu mă mai cunoști...
Și tot ce spui de mine — eu tac și te ascult...
— Dar ce sunt eu de vină, că nu mă mai cunoști,
Când singur eu știu numai cât am iubit de mult...

O! sufletul meu care e numai o idee!...
Și marmura se sfarmă de picurul grăbit...
Dar sufletul meu care e numai o idee,
Cum vrei ca să rămână etern și neclintit?...

Ascultă ceasul!... Ceasul năuntru meu trăește;
E o părere numai, că stă de zid legat...
El numai pentru mine, și doar aici, trăește
Și el mă minte poate că nu m-am mai schimbat...

Dar astăzi... azi sunt altul. Și vezi, și știi cum sunt —
Atâta de departe de ce-aș fi vrut să fiu —
Dar de otrava vieții săpat în suflet sunt
Și-otrava ce mai cade, nu cade în pustiu...

O! e grozav de vie — și negrăit de tare!
Sunt fericiți aceia ce beau paharu 'ntreg,
Dar nu se bea deodată otrava cea mai tare,
Și cum să n-o primească, nici alții nu 'nțeleg...

...O! las încet să pice, încet, pe negândite,
Și ea își merge drumul și-și face lucrul ei; —
Și 'ntr'un târziu, odată, încet, pe negândite,
Cât a lucrat de bine, tu numai seama iei...

M. SĂULESCU

PĂRINTELE VIRON

T. MURĂȘANU

În ograda largă, umbrită de podoaba alor doi nuci
albi, uriași — a dat să-î rupă nu alta o cătea slăbă-
noagă, fătăță de curând. Noroc, că și-a scos capul bu-
hos Dănilă, clopotarul, de după un stog, ridicându-și
brațele puternice și izbînd-o în spate pe nebunite, cu
pălăria-i smolită, bătută de ploi...

— Nea de-acolo-o-o!..

Pe sub crengile lungi, mirositoare se strecură re-
pede în coridor... Părintele, din întâmplare eră singur
acasă; în fața coridorului, sub umbra frăgarului, la mes-
cioara de marmură, citia gazetele mai proaspete, mân-
găindu-și barba tomnatică și trăgând arar rotogoale de
fum din pipa de spumă.

Când, cu învîrtirea unei file, prinse cu ochii si-
lucta lui Ionică, privirile-i agere, pătrunzătoare i s'au
aprins mai viu și fața i s'a luminat, ca atinsă de fâl-
făirea unui vis, pe care l'a trăit odată demult...

O gură de vînt a trecut printre ramurile frăga-
rului, ca 'ntr'o învîrtejire, și un mănunchiu de foi,
bătând în culori de Septemvrie, a prins repede-repede
să coboare spre pămînt, c'o înfrigurare duioasă par'că...

„Ce păcat că nu-i acasă Neli“: — alese cu gândul
părintele, în sărutarea unui vis, întinzându-și mîna cu
degetele nodoroase spre Ionică...

— Să fii sănătos“...

Alături, lângă mescioara de marmoră, îl privi pe-o
clipă lung, apoi spre fereastra împodobită cu oale cu
flori, par'că și-ar aduce aminte de ceva...

Avea părintele mai adeseori privilegii la fel, când
fiorul binecuvîntat al vreunui crâmpieiu, în deosebi din
vieța de seminarist, îl cuprindea, ca o căldură pe sub-

suori, trecându-i domol-domol în scânteile agere ale ochilor, așa, că întâmplător, dacă în clipa aceea i-ai fi stat în fața, cu neputință să nu te întrebi: „Ce-o fi având părintele“?.. Și părintele asta o știă, și ca o apă dulce îi alunecă a doua undă de mulțămire, prin toate încheieturile:

...„Să luați pildă dela noi, pildă, băieților“...

Lămurit își vedeă atunci avântul tinereții de-odinioară, ca 'n jocul magic a unor raze cinematografice... „Căci, în întreg Seminarul, nu eră colț tănuit, prin boltiturile coridoarelor, care să nu le cunoască flacările avântului de tineri, pe vremea aceea... La geamuri veniă arar vreo undă mai bogată în ciocotele și întrecerile străzilor de capitală... Eră mai ales unul, coleg popistaș, de cătră Tatra, un fecior bălan neastâmpărat, fără slăbire din veșnicile șicane, nutrit la spate de bunătatea termometrică a tovarășilor de-un soi cu el, — din pricina asta, nu odată rândurile li-s'au limpezit în două...“

În grădină, zăduf, să te înăbușească nu alta, prin undele căreia ființa rondurilor de garoafe, pătrundeă în fire lungi-lungi de parfum... Și dupăamiaza aceea de primăvară târzie, i-a rămas pe viața întreagă... Parcă... uite, vede și-acum limpede, cum s'au privit odată, cu ochii scânteietori, de-o otravă necunoscută — și brațul lui Negru, s'a ridicat ca un vifor sugrumat, prăbușindu-se într'un chiot voinic... Ce-a mai fost pe urmă, îl cuprinde totdeauna, ca o imagine urâtă...“

Din spre râul străjuit de plopi și fântâna cu cumpană veniau chiote de copilași veseli, printre picurători de talangă, iar sus-sus, în aretul văzduhului undeva, au prins să țipe glasurile subțiri a unor paseri...

Părintele se sprijini într'un cot:

„Și te duci, te duci Ionică!..“

— Mâne.

Ceva tainic în sine, ceva mistic, a avut schimbul ăsta de vorbe, printre pulberea cărora, un lucru nu-l înțelegeă Ionică: ce-or fi vrând arar căutăturile duioase, scânteietoare ale părintelui Viron?

...Ci, târziu, când sub argintul de stele și adierile răcoroase, parfumate ale miresmelor de seară, glasul părintelui cuvântă, lui Ionică i se pără că visează...

„Acolo, Ionică, s'adună alumni din țara întreagă, crescuți, partea cea mai mare, decum se ardică din poale, prin seminare vlădicești, de-a lor... Călugări albi, lați în ceafă și înrăiți la inimă, îi cresc... Ci, asta-i bună pentru tine; înc'alte, poate îmi vei căută pașii... Nu-i așa?“ Și părintele făcū o mișcare, par'c'ar fi vrut să rătă din întreg sufletul.

„Oricât m'aș opinti, n-aș putea să-ți arăt conturul fidel al viforilor, cari au dat peste noi, în patru ani de „centralist“. Poate s'au mai schimbat vremile de-atunci, dar nu cred!..“ — adause, scoțând două guri de fum gros prin țeva lungă, cu verigi de aramă, într'un gest acru, din fața întreagă, par'c'ar aveă o vedenie urâtă...

...Părintele aveă un glas, ca de metal armonios; iar dacă erai cu băgare de seamă, puteai înțelege curând, că nu numai nuansele unor vorbe, dar și fiecare mișcare par'că — îi trădau ființa unei inimi, încă bine

încinsă de flacări, sub crucea pieptului larg, desfăcut... Povestiă cu grai scăzut, domol, — aci viforos, crâmpie întregi din viața de „centralist“, de mai târziu — suferințe experiate, contemporane — și mâna-i cădea grea pe țeva tivită cu verigi de aramă.

Ionică ascultă și în mintea lui, fiecare propoziție cu imaginea fotografată, luă proporții uriașe, nelămurite... Ca sub lumina unui fulger, văzū silueta puternică a părintelui Viron, în vârtejul viforelor, cu pletele 'n vânt — și alese avântul de-o clipă al acestui suflet mare, cuvântător în crâmpie de baladă ori gesturi reîncheiate, ecourile cărora prinse, ca sub cupola unui clopot, îți dau să-l înțelegi așa de bine...

Tăcură...

Într'o odaie de-alături se porni înțelesul unor pași; un chibrit aprins își țâșni văpaia îndrăsneată, stângându-se repede; cel de-al doilea însă își resfătă lumina larg, pe perețele din fața, ca flacăra unui foc bengalic — și-o mână mică, înmănușată îl întinse fitilului de lampă, cu abajurul violet...

Dispărând în întunerecul odăii vecine, într'un foșnet de rochii, repede întorcându-se apoi, — Neli împărăștia un chicotit subțire, fin — la fel cu clinchetul unui păhărel de argint.

Părintele făcū o mișcare spre Ionică:

„Au venit...“

— Da. Și-mi pare așa de bine; în urmă mă voiu depărtă și eu liniștit... am cam întârziat...“ Ionică rosti vorbele astea cu un fel de sfortare chiar; a vrut să plece cu mult înainte, dar părintele tot deatâtea ori își slobozi mâna puternică pe umărul lui: „Nu se poate, mai aștepți, până pustiesc tutunul din pipă, sosesc...“ Voiă cu orice preț să-i vadă pe Neli. „Să vezi ce hoață s-a făcut în „Internat“; curată ștrengăriță de oraș mare.

— Cum? Cinezi la noi!

— A-a-a, domnul Ionică, — mama, Ionică la noi!“

Ionică se întoarse încurcat și încercă mănunchiul unei scuze improvizate... Glasul lui însă, atins ușor pe umăr, de-o mână moale, se pierdū curând în ciripirile de-argint ale „hoaței“...

„Ce rar vine pe la noi, *tată!* Vezi, nu-i așa, că mâne pleci și abia azi te-abați pe-aici!..“ repede apoi dispărū în umbra frăgarului.

Sulegetă, sprintenă, c-o mișcare de pisică, vânturându-și vâlul parfumat, — ajunse în bătaia razelor de lampă, „hoața“ părū așa de frumoasă, încât părintele și Ionică instinctiv, rămaseră pe-o clipă în tăcere, pe urma ei, ca supuși de-o putere necunoscută.

Ajuns în ușița pustie, luminată de-o lună albă, Ionică își strânse pardesiul mai aproape, călcând mai cu inimă... Firele de lumină târzii, strecurate prin geamul cine știe cărei ferestre, păreau tot atâtea junghiuri lungi-lungi, de aur, implântate în cutea întunerecului; puful vântului se 'nfioră arar în adieri domoale și pe vale s-auziau hodorogirile unui cărucean, pe petruirea drumului de țară, îndemnat de glasul unui cântec fredonat printre dinți.

„Strașnică femeie preuteasa... Hm, vrednică, de fata pe care o are...” Nici n-a observat, până a răsărit cu păhărelele însângerate, pe marmura mesii... În mintea lui acum, domol-domol, cenușa celor câteva părechi de ciasuri, a prins să-și înfiripe ființa, să-și rentoarcă înțelesul până la cele mai mici amănunte; să crească huet de capitală; să se resfire fum de locomotive grele...

Silueta părintelui l-a captivat deabinelea... Dar Neli, ce priviri frumoase îi aruncă arar, rămânând ca într'un vis, cu palma pe frunte.

Huet de capitală cu intenzitate uriașă, în surdină; amintirile părintelui; pulbere de ochi frumoși; aventuri trăite ori auzite... și atâtea alte..., cum înaintă în ecoul pașilor pustii pe ulicioara adormită, — prin întreaga ființă îi alergau în vârtejuri, se alegeau pe-o clipă și iar se 'nfiorau și o căldură parfumată, un fior dulce simți cum îi adulmecă pe subsuori.

...Avea senzația, ca și când ar zări departe formele unui castel fermecat, limpezindu-se tot mai mult printre neguri și chemându-l cu turnurile-i de argint...

Schiță

*Au plecat la câmp părinții
El a dat grăunți la pui
Și-acum bate de nădejde
Două scânduri într'un cui.*

*Ei... de-ar fi Grivei cu dânsul
Nu i-ar fi urât de loc: —
Cum mai petreceau ei singuri
Ce mai larmă, ce mai joc!...*

*Dar e-aproape-o săptămână
De când sprintenul Grivei
Și-a uitat sub țărna rece
De copii și de căței...*

*Și, oftând, așează 'n cruce
Scândurile prinse 'n cui
Și se duce s-o înfigă
Colo 'n mal pe groapa lui...*

ELENA FARAGO

6 veste... *Lui V.*

*Ști, garoafa ofilită,
Ce mi-ai dat alaltăsară,
Ca o dragoste rănită,
A 'nflorit ieri noapte iară.*

*Și de-atunci de bucurie
Inima-mi întruna plâns-a —
Biată viorea pustie,
A 'nflorit și ea cu dânsa.*

† ELENA DINULESCU

FLOAREA BETULIEI

ROMAN DIN EPOCA ASIRO-BABILONIANĂ

DE: STEFAN LĂZĂR.

TRAD. AUTORIZATĂ DE: ALEXANDRU CIURA

XVI.

— 10 —

Carul infamiei.

Și pe cât de mare eră tânguirea Betuliei, pe atât eră de viforoasă bucuria în tabăra asiriană. Holofern și cu comandanții ieșiră întru întimpinarea lui Nabuzar, felicitându-l:

— Slavă ție, Nabuzar! Numai zeii se mai pot lupta așa.

Îi strânsă mâna, și Nabuzar îi răspunse măgulit, cu un aer de supunere:

— Stăpâne, ești prea grațios... Crede-mă, vorbele tale îmi umplu sufletul de bucurie...

Câțiva principii încă îl felicitară, dar cei mai mulți tăceau, căci erau mâhniți de moartea eroului betulian. De ce să se bucure de moartea unui om, care nu le greșise nimic? Bilbo tăcea și el, privind mortul.

Holofern zise:

— S-a prăbușit așadar o columnă a Betuliei! A fost viteaz de seamă, îmi pare rău de el... Priviți-l, ce frumos e și mort!

Rabsaris adause:

— A fost o luptă grea.

Nabuzar ridică îngâmfat din umeri:

— A fost o jucărie... Mi-e aproape rușine, că a trebuit să-mi măсор spada cu un așa nevârșnic. Dar s-a isprăvit; acum zace în țărână. Mâne vine celalalt la rând.

— Salatiel?

— Da. Mâne îl omor și pe el.

Sarezer zise, clătînând din cap:

— Dacă te vor ajutora zeii, căci, vai și acesta a fost un viteaz vrednic. D'apoi încă celalalt! Îți aduci aminte, că el singur a respins de pe deal o oaste întreagă?

— Ce-mi pasă? Să fie stejar, stâncă sau chiar fulgerul, mânia cerului, sau furia iadului ce zguduie pământul; va perî de arma mea, căci vai de acela, ce se luptă cu Nabuzar.

Vorba lui aspră și îngâmfată displăcù. Bilbo îi zise:

— Îngâmfatule, ești nesuferit. Ești ca un curcan, ce să umflă în pene, cu mare larmă. Ia-ți piciorul de pe acest biet mort. A fost erou și e vrednic să-l cinstești.

— Cadavrul e al meu și fac cu el ce-mi place. Dealtcum ce te amesteci, nebunule? S'ar putea miră oricine, că stau de vorbă cu cel din urmă dintre oameni...

Thartan adause:

— Dar Bilbo a spus adevărul. Mortul a fost erou și se cuvine să-l cinstim după vrednicie...

Nabuzar îl privi pieziș, cu o ură suprimată, și zise înțepat:

— Acum nu vroi! Și așa mi-a fost năcaz pe el...

— Bine, dar acum e mort!

Vedere din Port-Arthur: Urme de gloanțe de tun rămase pe zidurile cetății.

— N'are a face. Mânia, ce mi-a pricinuit-o cu răspunsul lui copilăresc, încă nu s'a potolit, ci s'a mărit încă. Doar chiar în clipa, când s'a rostogolit în țărână, rânjea cu ironie...

Apoi strigă deodată:

— Aduceți-mi o căruță de luptă, să leg de ea pe acest nevrâstnic, ce și-a bătut joc de mine, și în agonie!

Rabsaris spuse cu spaimă:

— Să nu cutezi! Mortul va cere răzbunare.

Îl rugară cu toții:

— Să nu faci acest lucru! — dar el rămase neînduplecat.

O sete de sânge îi impurpură fața. Întreveni, și Holofern, cu fața întunecată:

— Și eu sunt stăpânit de o ură adâncă față de ovrei — și amenință cu pumnul înspre Betulia, în vreme ce dinții lui albi ieșiau la iveală — dar sunt de părerea, să nu-l legi de căruță, căci a fost un erou adevărat și amintirea eroilor e sfântă...

Bilbo se plecă peste mort.

— Cât e de tiner! Fața lui e fragedă, catifelată, ca a unei fecioare!

— Ce brațe! — exclamă Holofern.

— Ce piept!

— Ce musculatură!

— Și o lance nătângă l-a omorât, dimpreună cu nădejtile frumoase, pe cari un neam întreg...

— L'a omorât — repetă Tompar.

Nebunul adause:

— Mi se pare, că aveă logodnică...

— De ce n'a rămas lângă fuste?

De ce și-a măsurat puterile cu un om mult mai de seamă ca el? Zeii pedepsesc pe ceice se încred prea mult...

Bilbo răspunse:

— Nu fi așa îngâmfat, nătărăule! Ai biruit, dar ar trebui să verși lacrimi...

— Pentru ce? — întrebă Nabuzar, mirat.

— Pentrucă cel ce zimbește și în agonie, e sămânție de zei...

Nabuzar râse:

— Cu atât e mai mare biruința mea, că l-am repus pe cel ce eră înrudit cu zeii...

Râsul lui eră brutal; mulți își întorceau capetele, să nu-l mai vadă. S'auzi un ropot de copite: se apropiă o căruță trasă de doi cai albi.

Un asirian strigă, cu glas puternic:

— În laturi!

— Aduceți căruța — strigă Nabuzar. — Lăsați să-l târăi în jurul zidurilor pe acest cloțan, să știe cei din Betulia, ce soarte-i așteaptă!

Căruța se opri lângă mort.

Nabuzar porunci:

— Legați-l de căruță... târați-l pe picioare!

Mulți se înfiorară, căci glasul lui sămăna cu mârâitul unei fiare setoase de sânge.

Soldații pregăteau frânghiile și lanțurile; Bilbo se proșternu în fața lui Holofern:

— Stăpâne, oprește-l!

Holofern nu răspunse. Nabuzar se apropiase de căruță și privi soldații.

Tompar se rugă și el:

— Oprește-l! Mă doare când văd ce face...

Holofern ridică din umeri:

— Biruitorul are anumite drepturi... nu-l pot opri...

Bilbo strigă înfuriat:

— Drepturile aceste sunt o infamie! Când se va pune capăt acestei nelegiuii?

Tompar adause, cam timid:

— E, 'ntr'adevăr, o nelegiuire!

Holofern zise, dus pe gânduri:

— Soldații nu trebuie să aibă inimă. Ei sunt unelte numai, mașini de luptă, ceucid și se opresc, la comandă. O armată să n'aibă decât o singură inimă: aceea a comandantului. Asta e de ajuns...

Soldații legară cadavrul lui Ieroboam de osia căruții.

Thartan isbucni și el:

— E o faptă josnică!

Apoi se întoarse, salută pe Holofern și pe principii, și plecă.

Și plecară cu toții împreună cu Holofern, ca să nu vadă umilirea jalnică a lui Ieroboam. Se opriră aproape, să vorbească. Holofern încă eră între ei; eră cu un cap mai înalt.

Nabuzar se plimbă îngâmfat în jurul căruței, cu pași mari. Soldații isprăviseră cu lucrul și el grăbi, să se urce. Dar Bilbo îi tăie calea.

— Află, că e o nelegiuire! — strigă el cu glas vibrător de agitare. Ochiul lui se învârteau înfuriați, încât Nabuzar începuse să rădă.

— Ce vrei? — întrebă Nabuzar.

— De ce vrei să tărăști pe acest biet mort?

— Și de ce să nu-l tărăsc?

— Pentru că mă doare... Eu ți-am dat sfatul, care a fost fatal pentru acest erou. Eu l-am omorât, cu puterea ta. Mă mustră puțin conștiința și aș vrea...

— Feri din cale — strigă Nabuzar îngâmfat.

— aș vrea, să împiedic umilirea lui, ca astfel...

Nabuzar îl dete la o parte și voi să urce. Dar Bilbo îl prinse de braț:

— Nu te las!

Nabuzar îl împinse cu atâta putere, încât nebunul se prăbuși.

— Cară-te!

El se ridică și strigă răgușit:

— Toți demonii să se năpustească în sufletul tău.

Să n'ai noroc niciodată! Ascultă-mă, zeule Samas: să-l omori mâne, prin mâna lui Salatiel!

Nabuzar se întoarse, ca să astupe gura nebunului, dar atunci s'auziră în apropiere goarnele sunând jalnic, ca la înmormântare.

— Ce este?

Priviră cu toții într'acolo. Un sol veniă în goană.

— Vine o deputație.

— De unde?

— Din Betulia.

Nabuzar, vroid să se urce în căruță, ridică din umeri:

— Ce-mi pasă!

Holofern îi strigă:

— Oprește-te, Nabuzar! Așteaptă puțin...

Nabuzar bombăni și se opri, încrucișându-și brațele. Eră ca o statuă a îngâmfării.

Holofern făcuse semn principilor, să se retragă în corturi, rămânând numai cu puțini lângă el.

Goarnele betuliene răsuna tot mai aproape:

— Tra-ta-ta...

Holofern privea crunt înainte, cu fruntea îngândurată. Se gândia, poate, la ce vrea să talmăcească tânguiera goarnelor...

urmează —

FLORI DE-O ZI

În bătaia soarelui...

Mă trântii în trăsură alături de prietinel, care mă invitase într'una din zilele acestea splendide de primăvară, să facem o plimbare la soare.

După ce îmi aprinsei o țigaretă și-mi încheiai nasturii dela pardisiu, trăsura porni în trap pe pavajul străzii și peste câteva minute casele mucigăite, cu pereții stricați și dărăpănați se perdură dinaintea privirii mele dornice de lumină. Înaintam domol pe drumul de țară prăfuit, ca 'n zilele seci de vară, și 'mi purtam ochii peste culmile pădurilor desfrunzite, în vreme ce căldura gâdilitoare a soarelui mi se furișă prin pardisiu, străbătând încet, alene, enervant prin toate încheieturile și picurându-mi în suflet plăcerea aceea, pe care o simțești fără să-ți poți da seama că

de unde provine. Dela o vreme începui să închid alene ochii și priviam printre gene cum pe dinaintea mea aleargă colinele și vâlcelele, oferind mereu altă și altă priveliște ochiului însetat de variații. Pe-o grămadă de piatră un țăran cu nevasta izbeau cu ciocanul în peatra alburie, cătând s-o sfarme 'n bucăți, iar într'o grădină un român chipeș ciupea niște pomi, în vreme ce o droaie de copilași murdari alergau *desculți* pe pământul umed încă. La tulpina unui măr durmiă cu fața în bătaia soarelui un flăcăiandru voinic, și o rază jucă strengărește pe fruntea lui senină și acoperită de câteva plete galbene de păr. Alături de noi mergea matca tulbure a Murășului și pe mijlocul lui curgea o pânză fără de sfârșit de spumă albă, curată, în care soarele și reflectă lumina argintie, ca într'o oglindă. Când m-am văzut în brodul, care ne trecea peste alvia

acestui fluviu, prietinel al copilăriei mele, ochii mi se perdură în susul lui, sărind de pe spumă pe spumă și rămânând pironiți în nemărginire. Prin suflet mi-a trecut ca o fulgere toată viața de copil, când bălăciam prin băltoacele lui, și printre gene cercă să mi se furișeze o lacrimă pentru anii aceia, cari îmi par azi un vis, ce l-am fost trăit aievea cândva, de demult. Și cum lacrima nu putea să străbată, mă ardea în suflet ceva și murmurai așa 'n neștira versurile acelea, pe cari mi le cântă mama în copilărie, sărutându-mi fruntea:

„Murăș, Murăș, apă lină,
Cin' te beă rău se 'nstrăină“.

Nu știu pe-atunci sărmana mea mamă, că odată și odată voiu lacrimă, aducându-mi aminte de cântecul ei duios...

Trecuți peste Murăș trăsura a-lergă mai repede pe sub dâlma unui deal cu podgorii și soarele bătea a-

cum din partea dreaptă, încălzându-mi jumătate de față și partea dreaptă a trupului. La stânga se ridicau ici-colea râpe fără de rod și petrișuri mari, de pe cari raza se reoglindea ca de pe coperișul de tinichea al unui turn. Treceam printr'un sat și alergam pe dinaintea căsuțelor mici de pământ, cu coperișele de paie și cu geamurile de-o schioapă. Pe prispă ședeau femei cu pletele cărunte, având în vârful nasului suptire, fără de carne câte-o pereche de ochelari murdari; ședeau neveste tinere cu părul ca cărbunele și cu ochii sticloși ca mura coaptă. Pe lângă garduri și pe câte-o coastă șerpuiă pânza albă țesută de mâna harnică a gospodinei...

Încurând părăsiram satul și acum trăsura ni se apropiă de orașul, ale cărui turnuri se ridicau lucitoare în zare. Nu știu cum mi se furișă în suflet așa cu o ură parcă împotriva acestui oraș și-mi părea, că mă duce la o închisoare, ale cărei zăbrele abia cu câteva minute mai înainte le sfărâmasem. Cum priviam nemărginirea vântă a cerului și zăpada albă strălucind în bătaia soarelui, pe coastele munților îndepărtați, îmi venia să rățesc mereu așa fără de țintă pe drumuri părăsite și pustii, în bătaia soarelui de primăvară, în bătaia soarelui aceluia, care dă o căldură așa de dumnezeiască și sădește în suflet atâtea gânduri curate.

Radu Mărgean.

Un act de donațiune...

Domnul Dimitrie A. Sturza, unul dintre cei mai integri bărbați ai României, a dăruit mai în zilele trecute Academiei române 100.000 lei, din prilejul împlinirii a 80 ani din viața sa. Acest frumos dar, ca și care Academia română de multă vreme n-a primit, a fost făcut pe lângă următorul act de donațiune, care singur e oglindă fidelă a caracterului acestui mare fiu al neamului nostru. Actul e următorul:

„Din copilărie am învățat în casa părintească credința creștinească, iubirea de muncă și devotamentul către țară. Aceste temelii ale vieții mi-au fost așezate de părinții mei, a căror viață eră pildă vie pentru noi, copiii lor.

Iubirea de muncă și de ordine în viață a fost dezvoltată în noi fără încetare.

Datoriile către țară s'au sădit în noi prin tot ce auzeam, ce vedeam și ce învățam.

Am terminat învățăturile secundare la München, iar pe cele superioare la diferite universități germane, unde m'am folosit de cunoștințele primite dela profesorii învățați, apostoli ai adevărului, ai binelui și ai științei.

Astfel pregătit am putut ajuta pe fruntașii țării la lucrarea cea mare a Divanurilor ad-hoc, care a pus temelii renașterii și a dezvoltării patriei noastre.

Una din instituțiile patriei, în care mai îndelungat am lucrat și de care mai strâns am fost legat, este Academia Română, menită a conduce și a dezvolta cultura neamului nostru. Sunt 42 de ani de când am fost ales membru și aproape 30 de ani de când buna-voința colegilor m'a onorat cu însărcinarea de secretar general.

Pentru a ajuta și în viitor Academia Română în activitatea ei, fac acestei instituțiuni, în ziua împlinirii vârstei mele de optzeci de ani, la 25 Februarie 1913, donațiunea unui fond de lei 100.000, una sută mii lei.

Această donațiune va fi un fond inalienabil cu numele: „Fondul Dimitrie A. Sturza“.

Venitul acestui fond va fi întrebuințat de Academie precum urmează:

1. Conform regulamentelor Academiei pentru fondurile cu destinațiune specială, se vor reține 1 la sută pentru fondul pensiilor funcționarilor și 15 la sută pentru cheltuelile generale ale Academiei;

2. Restul venitului va fi întrebuințat în două perioade alternative de câte 4 ani, în modul următor:

a) În 4 ani consecutivi se va constitui o bursă pentru studiul agriculturii și al științelor agrare la școale speciale și la universități în Germania, fiind adânc convins că întărirea materială și culturală a unei țări atâră dela înălțarea vieții ei agricole.

Bursa va fi dată și bursierul va fi supraveghiat de comisiunea și după regulamentul burselor date de Academie din fondul Adamachi.

Bursierul va fi român, fiu de părinti români, care va fi absolvit învățământul secundar în țară și ai cărui părinți nu vor avea stare materială îndestulătoare pentru a susți-

nea cheltuelile studiilor lui superioare în străinătate.

b) În cealaltă perioadă de 4 ani venitul va fi întrebuințat de Academie pentru îmbogățirea colecțiilor de istorie națională: manuscrite, documente, monede, portrete, hărți geografice și altele de acest fel.

Rog Academia Română să primească această donațiune, în dorința ce am de a continua să ajut perpetuu activitatea ei și pentru întărirea și înălțarea culturii neamului nostru românesc.

Făcut în București în 26 Februarie 1913.

Dimitrie A. Sturza.

ERRATA: Pe pag. 179 coloana a doua în rândul 32 din sus în jos cuvântul prim: *dela* să se cetească: *e la*.

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

D. V. Versurile dv. nu sunt publicabile. Dacă ne mai trimiteți, să binevoiți a pune marcă pe scrisoare, ca să nu plătim noi porto îndoit. Comunicați-ne dealtădată numele întreg.

Ion Secure. Poeziile dv. nu fac pentru revista noastră. Cel puțin cele trimise nu.

„*Șoapte*“. Versurile dv. *bune* le publicăm cu aceeaș dragoste, pe care o păstrăm tuturor scriitorilor și diletanților cu talent. Cele slabe însă pe lângă toată dragostea aceasta, sau poate tocmai pentru asta, refuzăm a le publica. „*Balada*“ și „*Șoapte*“ nu fac parte din poeziile bune ale dvoastră. Cităm la întâmplare o strofă, ca să vă convingeți:

„Doresc soare, alintare,
„Dulce batere de vânt,
„Priviri dulci și zimbitoare,
„*Mânuri* (?) ce eu dor te-alint“.

Azi nu se mai scrie în felul acesta și nici poezilor nu li se mai permite să decline rău substantivele. Cu puțină autocritică puteai să recunoști greșala și să schimbi astfel versul din urmă: „*Mâni ce dormie te alint*“, astfel nu pomeneai de *mânuri* și nu fabricai pluralul dela mână greșit, numai de dragul măsurii.

CUPRINSUL:

Corneliu Moldovanu: Trandafirul albastru, nuvelă.

Vasile Stoica: Când frunzele-or cădea..., poezie, trad.

M. Săulescu: Otravă, poezie.

T. Murășanu: Părintele Viron, schiță.

Elena Farago: Schiță, poezie.

† *El. Dinulescu*: O veste..., poezie.

Lázár-Ciura: Floarea Betuliei, roman.

FLORI DE-O ZI:

Radu Mărgean: În bătaia soarelui...

* * * Un act de donațiune.

SCRISORI DELA REDACȚIE

ILUSTRAȚII